

Podpora nadaných žáků na Novém Zélandu

Bc. Štěpánka Fryčová

12. 09. 2023

1) Stručné představení vzdělávacího systému

Vzdělávací systém na Novém Zélandu je rozdělený velmi podobně jako v České Republice na 4 hlavní sektory: early learning (předškolní vzdělání), primary school (základní škola), secondary school (střední škola), tertiary education (Univerzity, VŠ). Liší se v délce studia na jednotlivých stupních. Všechny státní školy se řídí daným kurikulem, který je rozdílný pro národní školy, které jsou vyučovány v angličtině a pro školy Te Marautanga o Aotearoa, které minimálně 51% látky vyučují v maorském jazyce. [8][9][10]

Early learning

Tento stupeň vzdělání je obdoba našich mateřských škol, které nejsou povinné, ale hojně navštěvované. Na NZ je early learning nabízeno dětem již od narození až do školního věku.

Primary and secondary school

Primární a sekundární školy navštěvují žáci dohromady 13 let. Na některých školách dochází k překrývání těchto dvou stupňů, základní škola však tradičně probíhá od 1. do 8. ročníku a střední škola od 9. do 13. ročníku. Do školy zpravidla děti nastupují ve věku 5 let. Povinná školní docházka je od 6 do 16 let.

Škola funguje na principu kreditů a dosažené úrovně v daném předmětu. Zakončení sekundárního stupně školy je formou kvalifikace NCEA, která má 3 úrovně. Každá úroveň má stanovený potřebný počet kreditů a úrovně, které žáci musí získat. Pro nástup na univerzitu je zapotřebí úroveň 3, která se nejčastěji získává v posledním (13.) ročníku střední školy a tedy simuluje naší maturitní zkoušku.

Tertiary education

Terciální stupeň funguje dost podobně jako u nás. Hlavním rozdílem jsou placené vysoké školy, které vedou k nižšímu zájmu o vzdělání.

2) Státní systém podpory nadaných žáků

Klíčové části efektivní podpory nadaných žáků

Když školy navrhují, vyvíjejí a kontrolují, jak se starají o nadané studenty, musí se zabývat pěti klíčovými částmi popsány v knize „Nadaní a talentovaní studenti: uspokojování jejich potřeb ve školách na Novém Zélandu (2012)“ [2]:

- koncepty nadání
- vlastnosti nadaných žáků
- jak identifikovat nadané studenty
- zajištění pro tyto studenty
- průběžné sebehodnocení.

Ministerstvo školství

Na Novém Zélandu vytvořilo ministerstvo školství v roce 2020 „Balíček vzdělání pro nadané“, který obsahuje [1]:

- Ocenění pro nadané studenty, které má vést k větší motivaci a podpoře jejich vzdělávání v jakémkoli věku. Cena je především určena pro nadané studenty, popřípadě skupinu studentů, kteří chtějí ukázat, v čem jsou dobří. Abyste se mohli přihlásit, nepotřebujete potvrzení o nadanosti, protože si uvědomují, že pohled na nadání se odvíjí podle kultury, tedy stačí odpovědný dospělý, který vaši přihlášku podpoří.
K přihlášce musíte přiložit text, video nebo poster o tom, čemu se chcete věnovat. Přihlášení probíhá jednou ročně. V přihlášce můžete žádat až o 2,500 \$ jako jednotlivce a až 5,000 \$ ve skupině, která musí obsahovat minimálně tři členy. [4]
- Ocenění pro učitele nadaných studentů, které je určeno pro učitele, kteří pracují na vzdělání nadaných studentů, aby je mohli lépe podporovat. K přihlášce potřebujete podporu ředitele. V přihlášce můžete žádat až o 2,500 \$ jako jednotlivce a až 6,000 \$ ve skupině. [6]
- Program akcí a příležitostí pro nadané studenty, který je k dispozici po celé zemi.

- Další pokyny pro učitele, které jim pomohou rozpoznat a podpořit nadané studenty. [7]
- Rozšíření online modulů, které umožňují nadaným studentům učit se spolu s podobně smýšlejícími vrstevníky.
- Podpora pro novozélandské centrum pro vzdělávání nadaných, aby poskytovalo a rozvíjelo MindPlus (jednodenní škola), aby nadaní studenti měli přístup ke vzdělávání s podobně smýšlejícími vrstevníky.

Na stránkách ministerstva školství také naleznete příručku, jak identifikovat nadané dítě a následně podpořit.

3) Reálné zkušenosti péče o nadané

New Zealand Centre for Gifted Education

Vize tohoto centra je, aby všechny nadané děti dostaly speciální vzdělávací podporu, kterou potřebují, aby prosperovaly a dosáhly svého plného potenciálu.

Většina nadaných studentů se bojí vystoupit z davu, a tak své nadání potlačují nebo prostě jen zapadnou mezi ostatní a to se snaží toto centrum napravit. Snaží se identifikovat co nejvíce studentů a zajistit jim podporu [12].

Mají vlastní školu MindPlus OurSchool, který je jejich původní program „jednodenní školy“ pro nadané studenty. Mají specializované učitele, kteří rozumí nadaným studentům a tomu, co je baví. Malý počet tříd umožňuje personalizované učení, které se zaměřuje na silné stránky a zájmy každého dítěte. MindPlus je zpoplatněné podle verze, kterou si vyberete.

MindPlus je jedno sezení týdně se specializovaným učitelem, který probíhá ve škole nebo někdy doma. Studenti ve věku 6–13 let mají tři možnosti přístupu k programu:

- MindPlus OurSchool, kde se setkávají stejně smýšlející, kde dostanou celodenní zkušenost v jedné z jejich hostitelských škol na Novém Zélandu
- MindPlus YourSchool, kde svou podporu donesou do konkrétní školy, kde studujete s podporou jejich specializovaného učitele a osnov.
- MindPlus Online, což je prostor, kam se můžete připojit odkudkoli, z domova nebo ze školy. Nabízejí interakci s ostatními studenty a jejich učiteli online.

Stránky centra obsahují spoustu informací ohledně nadaných studentů. Najdete zde všechny programy a informace o MindPlus, také se snaží pomoci učitelům a žákům, jak je identifikovat a podporovat.

New Zealand association for gifted children (NZAGC)

NZAGC je charitativní organizace, která podporuje nadané děti a jejich rodiny. NZAGC prostřednictvím členů Národní rady poskytuje pobočkám a jejich členům následující podporu [11]:

- Každé dva měsíce vydává online Tall Poppies Espresso, časopis se zaměřením na nadané děti a jejich rodiny.
- Lobbuje jménem studentů ve vládních a vzdělávacích kruzích.
- Pořádá celostátní workshopy pro učitele, rodiče a děti.
- Podporuje profesionály, např. učitelé, ředitelé a psychology.
- Poskytuje knihovnu a doplňkové materiály.
- Poskytuje online fórum pro diskusi.
- Natáčí a poskytuje přístup ke krátkým online kurzům na podporu nadaných dětí, jejich rodin a učitelů.

Je otevřeno pro každého, kdo souhlasí s cíli NZAGC.

Te Kura

Te Kura je státem financovaný poskytovatel distančního vzdělávání, který nabízí širokou škálu personalizovaných vzdělávacích programů a kurzů, od raného dětství až po úroveň NCEA 3, které jsou většinou poskytovány online.

Te Kura je korespondenční školou, což znamená, že můžete využít duálního zápisu do školy. Tedy studovat prezenčně školu a zároveň se zeptat zde, kde můžete navštěvovat kurzy a přednášky, které doplní vaše studium.

Tato škola je státní, tedy neplacená a může jí využít každý, kdo splní kritéria ministerstva školství. [13]

4) Zajímavosti

Jako zajímavost považuji možnost duálního zápisu v primárním a sekundárním stupni vzdělání.

Vzhledem k velké populaci Maorů na Novém Zélandu není překvapením, že mají speciální maorské školy, avšak zajímavostí pro mě bylo jejich vlastní kurikulum, které je odlišné od národního. [14]

5) Zhodnocení zkušeností, potenciální inspirace pro nás

V záležitosti nadaných studentů je důležité mít na paměti, že vnímání nadání se odvíjí od dané kultury. V novozélandském vzdělávacím systému se vyskytují různé formy podpory, které mohou být implementovány a kombinovány podle specifických potřeb nadaných žáků.

Abychom mohli dosáhnout účinné podpory nadaného žáka je důležitá včasná a správná identifikace nadání. Ministerstvo školství se snaží podporovat a poskytovat opatření, která by měla zlepšit povědomí o této problematice. Stránky ministerstva školství velmi kvalitně a přehledně informují o různých aspektech školství včetně péče a podpory nadaných žáků. Po zběžném prohlédnutí stránek českého ministerstva školství v oblasti nadaných žáků, myslím si, že právě stránky novozélandského ministerstva školství by nám měly být inspirací.

Podle stránek českého MŠMT se věnujeme nadaným ve věku 13-19 let, naopak novozélandský systém podpory nadaných začíná ihned po narození a tedy je větší pravděpodobnost včasné identifikace.

Nejen stránky ministerstva dbají na to, aby všichni měli přístup k dostatečným informacím k například identifikaci nadaných. Nadaní žáci, jejich rodiče i učitelé mají hned několik organizací, na které se mohou obrátit právě v této problematice.

Líbí se mi myšlenka distanční výuky na specializované škole pro nadané, kterou můžete navštěvovat současně s jinou školou. Otvírá to tak možnost zaměření pouze na oblast zájmu jedince a můžeme se tak vyhnout strachu o vysoké náročnosti specializovaných škol jako je Mensa.

5) Zdroje

- [1] *Support for gifted and talented students*. Parents.education.govt.nz. (2023, August 23). <https://parents.education.govt.nz/learning-support/learning-support-needs/support-for-gifted-and-talented-students/>
- [2] *Gifted learners*. Home " Gifted & Talented Education. (n.d.). <https://gifted.tki.org.nz/>
- [3] *Home: New zealand centre for gifted education*. NZ Gifted Education. (n.d.). <https://www.nzcge.nz/copy-2-of-gifted-awareness-week-1>
- [4] *Gifted learners*. Awards for gifted learners " Gifted & Talented Education. (n.d.). <https://gifted.tki.org.nz/further-support/awards>
- [5] *Gifted learners*. Events and Opportunities for Learners " Gifted & Talented Education. (n.d.). <https://gifted.tki.org.nz/further-support/events-and-opportunities>
- [6] *Gifted learners*. Awards for Teachers " Gifted & Talented Education. (n.d.). <https://gifted.tki.org.nz/further-support/awards-for-teachers/>
- [7] *Gifted learners*. Guide to identification and provision. " Gifted & Talented Education. (n.d.). <https://gifted.tki.org.nz/further-support/guide-to-identification-and-provision>
- [8] *Home*. Parents.education.govt.nz. (2021, September 23). <https://parents.education.govt.nz/>
- [9] Wikimedia Foundation. (2023, September 10). *Education in New Zealand*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_New_Zealand
- [10] Wikimedia Foundation. (2022, November 28). *National Certificate of Educational Achievement*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/National_Certificate_of_Educational_Achievement
- [11] *New Zealand Association for Gifted Children*. NZAGC - What is NZAGC? (n.d.). <https://www.giftedchildren.org.nz/what-is-nzagc>
- [12] *Home: New zealand centre for gifted education*. NZ Gifted Education. (n.d.-a). <https://www.nzcge.nz/copy-2-of-gifted-awareness-week-1>
- [13] *Home: Te Aho o te Kura Pounamu*. Home | Te Aho o Te Kura Pounamu. (n.d.). <https://www.tekura.school.nz/>

[14] *New Zealand curriculum*. Parents.education.govt.nz. (2023a, January 24).
<https://parents.education.govt.nz/primary-school/learning-at-school/new-zealand-curriculum/>